

Bijlage 1

Behorende bij de Regeling van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 10 juni 2008, nr. VO/OK/2007/51284 houdende modellen diploma's, cijferlijsten, certificaten, getuigschrift, bewijs van ontheffing met verklaring v.w.o.-h.a.v.o.-v.m.b.o. en getuigschrift praktijkonderwijs (Regeling modellen diploma's v.w.o.-h.a.v.o.-v.m.b.o.)

Richtlijnen voor het invullen van de modellen en beveiligen waardepapier

ALGEMEEN

Veiligheidseisen papier waardedocumenten

Het is noodzakelijk dat de waardedocumenten gedrukt worden op papier dat namaak en vervalsing tegengaat. Het papier dient daarom te voldoen aan: een uniek watermerk, een blinddruk, UV-vezels, een vloeiend kleurverloop, microtekst en een beschermlaag die verkleurt bij mechanische of chemische aantasting. Dit papier moet zorgvuldig uit handen van onbevoegden worden gehouden. Afhankelijk van het aantal vakken worden de regels voor de vermelding van de vakken op de cijferlijst:

- of ongeldig gemaakt voor zover ze niet worden gebruikt;
- of hun aantal wordt aangepast aan het aantal vakken van de kandidaat.

Naamvermelding van de school

Op de examendocumenten wordt steeds voor zover van toepassing achter het woord 'aan' vermeld de naam van de school voor voortgezet onderwijs of instelling voor educatie en beroepsonderwijs (ROC). Betreft het zo'n instelling, dan komt er na 'aan' te staan: de opleiding v.a.v.o. van ..... De naam van de school of de instelling is de naam zoals geregistreerd in de basisregistratie instellingen (BRIN). Een 'andere' locatiennaam mag hieraan worden toegevoegd, mits deze als zodanig is geregistreerd in BRIN. Na de naam van de school/instelling volgt in dat geval een komma en het woord 'locatie' gevolgd door de naam van de locatie.

Ondertekening

Ingevolge artikel 52 van het Eindexamenbesluit tekenen de directeur en de secretaris van het eindexamen de diploma's en de cijferlijsten. De functionarissen die de examendocumenten moeten tekenen zijn en blijven onder alle omstandigheden verantwoordelijk voor de ondertekening. Tenzij anders bepaald door het bevoegd gezag, mogen zij, mits het bevoegd gezag hen die bevoegdheid heeft gegeven, een andere functionaris, die door hen daartoe schriftelijk gemandateerd is, laten tekenen, doch slechts met vermelding van 'namens deze' gevolgd door de handtekening, de naam en de functie van de ondertekenaar. De handtekening moet feitelijk (met pen) geschreven worden. Een gescande of gekopieerde handtekening is niet toegestaan.

Bovenstaande geldt ook in het geval een school geen directeur kent maar een centrale directie. Op het diploma dient dan voor directeur te worden gelezen de centrale directie. De centrale directie is in dat geval verantwoordelijk voor het ondertekenen van de diploma's. Het is echter ook mogelijk dat de centrale directie de tekenbevoegdheid overdraagt.

Het is vanzelfsprekend dat de mandatering in het examenreglement van de school wordt vermeld om kandidaten en ouders hiervan op de hoogte te stellen.

Vaknamen

De te hanteren wettelijke benamingen van de vakken staan opgenomen in een bijlage bij de jaarlijks te publiceren Regeling elementcodetabel voortgezet onderwijs (VO), opleidingentabel volwasseneneducatie en vakcodetabel VO en volwasseneneducatie.

De vakbenaming culturele en kunstzinnige vorming van de profielexamens mag worden afgekort tot ckv.

Cijferlijsten algemeen

De afgifte van cijferlijsten is voor scholen voor voortgezet onderwijs en instellingen voor educatie en beroepsonderwijs, voor zover het betreft door die instellingen verzorgde opleidingen v.a.v.o., geregeld in artikel 52, eerste lid, van het Eindexamenbesluit en voor staatsexamens in artikel 30, eerste en tweede lid van het Staatsexamenbesluit.

Op de cijferlijst voor het eindexamen/staatsexamen wordt/worden in de cijfer-/beoordelingstabel voor zover van toepassing vermeld:

- de cijfers voor het schoolexamen respectievelijk commissie-examen en het centraal examen (op één decimaal nauwkeurig) en de eindcijfers (zonder decimalen): artikel 35 van het Eindexamenbesluit/artikel 15 Staatsexamenbesluit, artikel 42 Eindexamenbesluit/artikel 20 Staatsexamenbesluit, artikel 47 Eindexamenbesluit en artikel 24 Staatsexamenbesluit,
- het afgeronde cijfer bij 'cijfers voor het schoolexamen respectievelijk commissie-examen' welk cijfer herhaald wordt bij het 'eindcijfer in cijfers en letters' indien een vak geen centraal examen kent, maar wordt afgesloten met alleen een schoolexamen respectievelijk commissie-examen: artikel 35, eerste lid en artikel 47, derde lid, Eindexamenbesluit/artikel 15, eerste lid en artikel 24, derde lid, Staatsexamenbesluit,
- het vak of de vakken en het onderwerp of de titel van het profielwerkstuk (zie profielen vwo en havo),
- het thema of de titel van het sectorwerkstuk en de beoordeling van het sectorwerkstuk in het vmbo,
- de beoordeling van de vakken culturele en kunstzinnige vorming en lichamelijke opvoeding in het vwo en havo,
- de beoordeling van het kunstvak en het vak lichamelijke opvoeding uit het gemeenschappelijk deel van de leerweg in het vmbo,
- volgens welke differentiatie, bedoeld in artikel 7, derde lid, van het Eindexamenbesluit is geëxamineerd in het vmbo,
- de eindcijfers voor de examenvakken met inbegrip -voor zover het vwo en havo betreft- van de vakken die deel uitmaken van het combinatiecijfer en het eindcijfer bepaald voor het combinatiecijfer (inclusief het profielwerkstuk), en
- de uitslag van het eindexamen (zie voor de uitslagbepaling artikel 49 van het Eindexamenbesluit/artikel 26 van het Staatsexamenbesluit).

Deze regeling wijzigt het tekstgedeelte boven de cijfer-/beoordelingstabel van de cijferlijst van het eindexamen/staatsexamen ten opzichte van de in artikel 12 genoemde regelingen. De slotzin: 'De kandidaat heeft examen afgelegd in de onderstaande vakken en heeft de daarachter vermelde cijfers behaald.', vervalt (bijlage 3a, 3b en 3c/11a, 11b en 11c). Deze verwijdering levert extra ruimte op.

Extra vakken

Indien in meer examenvakken examen is afgelegd dan in de vakken die ten minste samen een eindexamen vormen, worden die vakken vermeld in het vrije deel. Extra vakken die niet bij de vaststelling van de uitslag zijn betrokken worden (op grond van artikel 52, derde lid, van het Eindexamenbesluit en artikel 30, vierde lid, van het Staatsexamenbesluit) in het vrije deel op de cijferlijst vermeld, tenzij de kandidaat daartegen bedenkingen heeft geuit.

Afronding onderdelen na aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen in het laatste leerjaar

Artikel 32, vierde en vijfde lid, van het Eindexamenbesluit noemt uitzonderingen op de bepaling dat het schoolexamen wordt afgesloten voor de aanvang van het eerste tijdvak van het centraal examen. Hierdoor kan het voorkomen dat een kandidaat uit het laatste leerjaar in alle vakken die met een eindcijfer worden beoordeeld examen heeft afgelegd op grond waarvan de uitslag kan worden vastgesteld, maar niet voldoet aan de aanvullende bepalingen. Het betreft hier de aanvullende bepalingen ten aanzien van de vakken of het sectorwerkstuk waarvoor geen cijfer wordt vastgesteld, maar die 'voldoende' of 'goed' afgesloten moeten zijn. Deze kandidaat kan niet slagen, maar ontvangt wél een cijferlijst. De uitslag luidt: afgewezen. Voor de onderdelen die niet naar behoren zijn afgerond wordt de vermelding gegeven: 'n.a.' (niet afgerond). Betreft dit een vmbo-kandidaat, die de school verlaat, dan ontvangt hij tevens een certificaat.

Vak aan andere school

Indien een vak aan een andere school is afgesloten op grond van artikel 8 van het Eindexamenbesluit, dan wordt achter het betreffende vak tussen haakjes vermeld: (de naam van de andere school), zoals opgenomen in BRIN.

Vrijstelling of ontheffing

Artikel 52, vijfde lid, van het Eindexamenbesluit/artikel 30, zesde lid, van het Staatsexamenbesluit, regelt de vermelding op de cijferlijst van vakken waarvoor de kandidaat vrijstelling of ontheffing is verleend bij het eindexamen. In alle gevallen waarbij er sprake is van ontheffing of vrijstelling en de vakken zonder vermelding van een cijfer op de cijferlijst worden vermeld, wordt op de plaats voor het cijfer 'Vr' vermeld. (Zie ook profielen vwo en havo)

Vermelding van vakken die niet met een eindcijfer beoordeeld worden

Bij vakken waarvoor de eindbeoordeling niet in de vorm van een cijfer maar als 'voldoende' of 'goed' is gegeven, wordt deze beoordeling vermeld in de plaats van het cijfer (in de kolom 'in letters').

Vermelding van vakken die op een hoger niveau zijn afgesloten

Vakken waarin het examen op een hoger niveau is afgelegd, worden op de cijferlijst vermeld met de naam van het vak uit het betreffende niveau met de toevoeging van dat niveau tussen haakjes. Een nadere uitwerking wordt gegeven onder de schoolsoorten.

Uitslag

Bij 'uitslag' voor het eindexamen of staatsexamen wordt ingevuld (zie artikel 48, tweede lid, van het Eindexamenbesluit/artikel 25, vijfde lid, Staatsexamenbesluit):

- 'geslaagd' als de kandidaat geslaagd is en een diploma ontvangt,
- 'afgewezen', in het geval een kandidaat is afgewezen.

Voorlopige cijferlijst

Nieuw is dat de kandidaat die de school tussentijds verlaat nadat door hem al vakken van zijn eindexamen zijn afgesloten (waarvan de resultaten zijn aangeleverd in BRON), maar voordat de uitslag van het betreffende eindexamen definitief kan worden vastgesteld een 'voorlopige cijferlijst' ontvangt (artikel 52a van het Eindexamenbesluit). Op basis hiervan kan de nieuwe school het onderwijsprogramma van de kandidaat vaststellen.

De resultaten worden betrokken bij de vaststelling van de uitslag van het betreffende eindexamen en overgenomen op de cijferlijst die op grond van de definitieve uitslag wordt uitgereikt. De voorlopige cijferlijst komt dan te vervallen.

Op de voorlopige cijferlijst wordt/worden (conform de cijferlijst) voor zover van toepassing vermeld:

- de afgesloten vakken met de cijfers voor het schoolexamen en het centraal examen (op één decimaal nauwkeurig) en de eindcijfers zonder decimalen,
- het afgeronde cijfer bij 'cijfers voor het schoolexamen' welk cijfer herhaald wordt bij het 'eindcijfer in cijfers en letters' indien een vak geen centraal examen kent, maar wordt afgesloten met een schoolexamen,
- het vak of de vakken en het onderwerp of de titel van het profielwerkstuk,
- het thema of de titel van het sectorwerkstuk en de beoordeling van het sectorwerkstuk,
- de beoordeling van de vakken culturele en kunstzinnige vorming en lichamelijke opvoeding in vwo en havo;
- de beoordeling van het kunstvak en het vak lichamelijke opvoeding uit het gemeenschappelijk deel van de leerweg in vmbo,
- volgens welke differentiatie, bedoeld in artikel 7, derde lid, van het Eindexamenbesluit is geëxamineerd in het vmbo, en
- het vak waarin opnieuw centraal examen is afgelegd (waarbij het cijfer voor het schoolexamen wordt herhaald en het nieuwe cijfer voor het centraal examen en nieuwe eindcijfer wordt opgenomen). Indien er in het voorlaatste leerjaar geen herkansing heeft plaatsgevonden, wordt op de voorlopige cijferlijst achter 'opnieuw centraal examen is afgelegd in' niet van toepassing vermeld, als volgt: n.v.t.

Op de voorlopige cijferlijst wordt geen sector of profiel vermeld.

Cijferlijst deeleindexamen vavo en deelstaatsexamen

Op deze cijferlijst worden alle vakken vermeld waarin deeleindexamen/deelstaatsexamen is afgelegd en voor zover van toepassing het profiel- of sectorwerkstuk, zoals voorgeschreven in artikel 53, eerste lid, van het Eindexamenbesluit voor het vavo en artikel 31, eerste lid, van het Staatsexamenbesluit. Deze cijferlijst kent geen verdeling in vakken van het gemeenschappelijk deel, profiel-/sectordeel en vrij deel.

Certificaat

(artikel 53, derde lid, van het Eindexamenbesluit voor de definitief voor het eindexamen v.m.b.o. afgewezen kandidaat die de school verlaat en artikel 53, tweede lid, van het Eindexamenbesluit voor het vavo, artikel 31, tweede lid, van het Staatsexamenbesluit.)

Op het certificaat wordt voor zover van toepassing vermeld:

- het vak of de vakken waarvoor de kandidaat een eindcijfer 6 of meer heeft behaald; de school kan wanneer nodig meer regels toevoegen;
- het vak of de vakken, het onderwerp of de titel van het profielwerkstuk of het thema of titel van het sectorwerkstuk, voor zover beoordeeld met 'goed' of voldoende'.

Getuigschrift

Op het getuigschrift:

- basisberoepsgerichte leerweg wordt het met goed gevolg afgesloten gedeelte van het examenpakket vermeld;
- praktijkonderwijs worden de in dit onderwijs gevolgde vakken vermeld.

Bewijs van ontheffing

Op het bewijs van ontheffing dient achter de regel: 'recht heeft op ontheffing bij het verwerven van het diploma', de schoolsoort voluit te worden vermeld met indien van toepassing: de leerweg.

Afwijkende/bijzondere vermeldingen:

1. n.a. = niet afgerond
2. (naam van een andere school)
3. 'vr' = vrijstelling of ontheffing
4. (afkorting leerweg of schoolsoort): toevoeging bij een vak op hoger niveau
kaderberoepsgerichte leerweg: KB
gemengde leerweg: GL
theoretische leerweg: TL
hoger algemeen voortgezet onderwijs: havo
voorbereidend wetenschappelijk onderwijs: vwo
5. n.v.t. indien: a. geen gebruik is gemaakt van het recht op herkansen (voorlopige cijferlijst)
b. meer cijferlijsten worden uitgereikt en het profielwerkstuk maar op één cijferlijst past
6. toegestane afkortingen vaknamen: ckv en kcv

PROFIELEN VWO EN HAVO

Diploma vwo en havo

Als de examenresultaten voor twee profielen leiden tot de uitslag 'geslaagd', dan wordt de naam van beide profielen vermeld op het diploma ingevolge artikel 52, tweede lid, van het Eindexamenbesluit en artikel 30, derde lid, van het Staatsexamenbesluit.

Op het diploma eindexamen vwo wordt achter eindexamen vermeld: gymnasium of atheneum

Cijferlijsten vwo en havo

Voor:

- de verdeling van de vakken/onderdelen en het aantal behorend tot het gemeenschappelijk-, profiel- en (het minimum aantal van het) vrije deel,
- welke (combinatie van) vakken/onderdelen deel mogen uitmaken van een eindexamen vwo/havo en vermeld op de cijferlijst,

wordt verwezen naar het Eindexamenbesluit:

- artikel 11 voor zover het betreft het eindexamen vwo (atheneum),
- artikel 12 voor zover het betreft het eindexamen vwo (gymnasium),
- artikel 13 voor zover het betreft het eindexamen havo.

Alle andere vermeldingen maken de cijferlijst ongeldig.

Profielvermelding

Op de cijferlijst voor het eindexamen wordt in het tekstgedeelte boven de cijfer-/beoordelingstabel achter de regel 'heeft deelgenomen aan het eindexamen voorbereidend wetenschappelijk onderwijs of hoger algemeen voortgezet onderwijs conform het profiel', de officiële benaming van het profiel vermeld (zoals genoemd in het derde lid van artikel 12 van de WVO).

In het geval een kandidaat kan slagen voor twee profielen, wordt voor elk profiel afzonderlijk een cijferlijst afgegeven. Om te kunnen slagen voor twee profielen is het overigens voldoende om voor één profiel een profielwerkstuk te hebben gemaakt. Als dat profielwerkstuk 'past' in beide profielen, wordt het op beide cijferlijsten vermeld. Als het in één profiel niet past, wordt in de desbetreffende ruimte vermeld: n.v.t.

Aangepaste vakbenamingen

De volgende vakken uit de 'nieuwe' profielen die overeenkomen met vakken uit de 'oude' profielen, hebben een andere naam gekregen:

<i>oud</i>	<i>nieuw</i>
maatschappijleer (profieldeel of vrij deel)	maatschappijwetenschappen
lichamelijk opvoeding 2	bewegen, sport en maatschappij
ckv2	kunst (algemeen)
de ckv2,3-varianten komen overeen met	kunst (beeldende vormgeving), kunst (muziek), kunst (dans), kunst (drama).
ckv1 (gemeenschappelijk deel)	ckv
handenarbeid en textiele werkvormen	handvaardigheid en textiele vormgeving
letterkunde	literatuur.

Combinatiecijfer

Onder het gemeenschappelijk deel wordt achter 'combinatiecijfer' het rekenkundig gemiddelde van de afgeronde eindcijfers van de betreffende vakken/onderdelen, afgerond vermeld op de cijferlijst (in een cijfer en in letters). Deze afronding gebeurt overeenkomstig de vaststelling van het eindcijfer per vak, door het eerste cijfer achter de komma naar beneden af te ronden indien dat een 4 of lager is en naar boven, indien dat cijfer een 5 of hoger is (een 5,5 wordt dus een 6 en 5,45 een 5): artikel 49, lid 8, van het Eindexamenbesluit. Achter het 'combinatiecijfer' (tot slot van het gemeenschappelijk deel) is een asterisk *) opgenomen die verwijst naar de vakken/onderdelen die deel uitmaken van het combinatiecijfer (zie artikel 49, lid 6, van het Eindexamenbesluit), welke onder aan de cijferlijst worden genoemd. Onder **'(*) onderdelen van het combinatiecijfer'** worden de betreffende vakken/onderdelen opgenomen met vermelding van het afgeronde cijfer en het (zelfde) afgeronde eindcijfer (in een cijfer en in letters). Inclusief het profielwerkstuk, dat als laatste een plaats krijgt in

de daarvoor bestemde kolom met vermelding van de titel of het onderwerp en het vak of de vakken waarop het betrekking heeft.

Naast de relatief kleine (becijferde) vakken maakt ook het profielwerkstuk onderdeel uit van het combinatiecijfer. Het profielwerkstuk wordt nu ook met een cijfer gewaardeerd.

De onderdelen/vakken die het combinatiecijfer samenstellen mogen om te slagen geen van alle lager zijn dan een 4: artikel 49, lid 5, onderdeel b. In de uitslagregel wordt het combinatiecijfer beschouwd als het eindcijfer van één vak.

Vakken die in ieder geval tot het combinatiecijfer behoren zijn:

In het havo: maatschappijleer en het profielwerkstuk;

In het vwo: maatschappijleer, algemene natuurwetenschappen en het profielwerkstuk.

Daarnaast kan het bevoegd gezag de volgende vakken toevoegen aan het combinatiecijfer (zie voorwaarde: artikel 49, zevende lid, van het Eindexamenbesluit):

- Literatuur. Een school kan ervoor kiezen literatuur afzonderlijk te becijferen of dat dit onderdeel in het cijfer voor de talen wordt meegenomen. Als het apart wordt becijferd, dan moet het cijfer worden opgenomen in het combinatiecijfer. In dat geval dienen de namen van de talen (dus zonder literatuur) te worden vermeld op de cijferlijst.
- Kcv. Scholen kunnen ervoor kiezen om klassieke culturele vorming (kcv) onderdeel te laten uitmaken van het combinatiecijfer. Hier wordt dan 'klassieke culturele vorming', vermeld, met dien verstande dat deze vakbenaming mag worden afgekort tot kcv. Wordt hier niet voor gekozen, dan dient kcv onderdeel te zijn van het schoolexamen van de klassieke talen en wordt de klassieke taal en literatuur met kcv, vermeld.
- Het vak Godsdienst of levensbeschouwelijk vormingsonderwijs kan door bijzondere scholen worden toegevoegd aan het combinatiecijfer. Het gaat hier om één vak, maar de school kiest welke van beide benamingen wordt gehanteerd: godsdienst óf levensbeschouwelijk vormingsonderwijs. Niet te verwarren met het 'grote' vak godsdienst: een schooleigen vak dat de school alleen met toestemming van de minister als examenvak kan aanbieden.
- Algemene natuurwetenschappen, dat bij het havo niet meer voorkomt in het gemeenschappelijke deel, kan bij die schoolsoort wel deel uitmaken van het vrije deel. De school kan dit ter keuze laten aan de leerling, maar kan ook besluiten om het vak verplicht te stellen voor alle leerlingen of voor leerlingen met een bepaald profiel. Het cijfer voor dit vak telt dan mee in het combinatiecijfer (volgens artikel 49 van het Eindexamenbesluit).

Vrijstelling of ontheffing

Ontheffing van een taal

Indien in het atheneum ontheffing is verleend voor het volgen van een taal (op grond van artikel 26e, lid 4, van het Inrichtingsbesluit W.V.O.), waarbij de taal moet worden vervangen door een ander examenvak (als bedoeld in het vijfde lid van dat artikel), dan wordt dat examenvak vermeld op de cijferlijst in plaats van de vervangen taal (dus in het gemeenschappelijke deel).

Vermelding van vrijstelling aan vavo/staatsexamen voor profielwerkstuk oud naar nieuw

Indien reeds eerder een profielwerkstuk is gemaakt dat betrekking heeft op een of meer vakken van dezelfde schoolsoort, behorende tot het profiel van de kandidaat en waarvoor een eindcijfer 6 of hoger of een daarmee overeenkomende waardering is behaald, kan de kandidaat daar op grond van artikel 9 van het Eindexamenbesluit/artikel 10 van het Staatsexamenbesluit voor worden vrijgesteld.

Vakken waarvoor de kandidaat is vrijgesteld op grond van deze artikelen worden op de cijferlijst opgenomen met vermelding van het eerder behaalde cijfer (zie artikel 52, lid 5, van het Eindexamenbesluit/artikel 30, lid 6, van het Staatsexamenbesluit). Hierop bestaat een uitzondering indien de kandidaat zijn profielwerkstuk volgens de 'oude profielen' heeft gedaan, dat is beoordeeld als 'voldoende' of 'goed' en vervolgens het diploma volgens de 'nieuwe profielen' aan het vavo of met het staatsexamen wil behalen. Het volgende is dan mogelijk:

- in plaats van de vermelding van het eerder behaalde cijfer wordt achter het profielwerkstuk: 'vr' vermeld,
- het profielwerkstuk wordt opnieuw gewaardeerd, of
- de kandidaat maakt geen gebruik van zijn vrijstellingsrecht en levert een nieuw profielwerkstuk in.

Combinatiecijfer aan het vavo/staatsexamen

Indien achter het profielwerkstuk 'vr' wordt vermeld en de vakken anw en maatschappijleer hoeven geen deel uit te maken van het eindexamen en er zijn geen andere onderdelen die deel uitmaken van het combinatiecijfer, dan wordt ook achter 'het combinatiecijfer': 'vr' vermeld.

Vermelding van vwo-vak in plaats van havo-vak

Op het havo kunnen een of meer vakken worden vervangen door de overeenkomstige vakken op vwo-niveau. Bij toepassing van deze mogelijkheid wordt achter het afgesloten overeenkomstige vwo-vak op de havo-cijferlijst tussen haakjes opgenomen: (vwo). Artikel 52, vijfde lid, van het Eindexamenbesluit, regelt dat de vakken waarvoor de kandidaat (met diploma) in het havo of vwo is vrijgesteld op grond van eerder afgelegd examen worden vermeld op de cijferlijst met overname van de eerder behaalde resultaten.

Vermelding bij twee kunstvakken (die naast elkaar gekozen mogen worden)

Indien de kandidaat met het profiel cultuur en maatschappij het eindexamen aflegt in een van de vakken kunst (beeldende vormgeving, muziek, drama of dans) in het vrije deel om te voldoen aan de verplichting dat in dat vrije deel het eindexamen tenminste één vak omvat met een normatieve studielast van tenminste 320 (havo, of 440 bij vwo) studielasturen en hij ook als onderdeel van het profieldeel reeds eindexamen aflegt in een van de vakken kunst (een andere variant), wordt het onderdeel kunst (algemeen) in het examen (en dus het centraal examen) vervangen door aanvullende verdiepende en/of verbredende onderdelen op het gebied van kunst in het schoolexamen met een normatieve studielast van tenminste 120 (havo, of 160 in vwo) studielasten, door het bevoegd gezag te bepalen. Er is dan dus geen centraal examen. Op de cijferlijst wordt dan ook alleen het cijfer voor het schoolexamen vermeld.

LEERWEGEN VMBO

Diploma

Nieuw is dat op het diploma niet alleen de leerweg, maar ook de sector(en) wordt/worden vermeld. Dit houdt in dat op de regel die volgt na 'aan het eindexamen' de officiële naam van de betreffende leerweg wordt ingevuld met daar achter 'conform de sector' met vermelding van de officiële naam van de gevolgde sector, zoals genoemd in:

- artikel 10b WVO (basisberoepsgerichte leerweg),
- artikel 10b WVO (kaderberoepsgerichte leerweg),
- artikel 10d WVO (gemengde leerweg),
- artikel 10 WVO (theoretische leerweg).

Indien de kandidaat kan slagen voor meer dan één sector, dan wordt ook de naam van die sector(en) vermeld.

Een leerling die de gemengde leerweg met een extra algemeen vak heeft afgerond ontvangt op zijn verzoek een diploma vmbo theoretische leerweg en een bijbehorende cijferlijst; zie artikel 52, lid 8, van het Eindexamenbesluit. Nieuw is dat het eindexamen van de theoretische leerweg, door wijziging van artikel 22 van het Eindexamenbesluit, een vak dat behoort tot het eindexamen van de gemengde leerweg, als extra vak kan omvatten. Hierdoor kan het door de kandidaat afgelegde beroepsgerichte programma vermelding krijgen op de cijferlijst van de theoretische leerweg.

Cijferlijsten

Voor:

- de verdeling van de vakken/onderdelen en het aantal behorend tot het gemeenschappelijk-, sector- en (het minimum aantal van het) vrije deel,
- welke vakken deel moeten/mogen uitmaken van een eindexamen vmbo en vermeld op de cijferlijst, wordt verwezen naar het Eindexamenbesluit:
  - artikel 22 voor zover het betreft het eindexamen vmbo theoretische leerweg,
  - artikel 23 voor zover het betreft het eindexamen vmbo basisberoepsgerichte leerweg,
  - artikel 24 voor zover het betreft het eindexamen vmbo kaderberoepsgerichte leerweg,
  - artikel 25 voor zover het betreft het eindexamen vmbo gemengde leerweg.

Alle andere vermeldingen maken de cijferlijst ongeldig.

Vermelding leerweg én sector(en)

Ook op de cijferlijst wordt nu in het tekstgedeelte boven de cijfer-/beoordelingstabel achter de regel 'heeft deelgenomen aan het eindexamen voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs' de leerweg conform de sector(en) vermeld. Indien de kandidaat kan slagen voor meer dan één sector, dan wordt ook de naam van die sector(en) op de cijferlijst vermeld. De cijferlijst wordt bij de verdeling van de vakken over het sector- en het vrije deel, overeenkomstig de eerstgenoemde sector ingevuld.

Sectorwerkstuk

De vermelding van 'thema of titel van sectorwerkstuk' is alleen voor de theoretische en de gemengde leerweg van toepassing en dient bij de basis- en kaderberoepsgerichte leerweg weggelaten te worden.

Sector landbouw

Bij de beroepsgerichte programma's in de sector landbouw kunnen twee programma's worden gecombineerd tot één examenvak. Deze combinatie dient volledig te worden uitgeschreven op de cijferlijst. Voor deze combinatie van programma's wordt op de cijferlijst één cijfer vermeld.

Vak op hoger niveau

Indien toepassing is gegeven aan de mogelijkheid één of meer vakken op een hoger niveau af te sluiten, dan wordt achter de desbetreffende vaknaam (uit dat niveau) tussen haakjes de leerweg (KB, GL of TL) of schoolsoort (vwo of havo), afgekort vermeld op de cijferlijst.

Artikel 52, vijfde lid, van het Eindexamenbesluit regelt dat vakken waarvoor de kandidaat met diploma basis- of kaderberoepsgerichte leerweg in de theoretische leerweg is vrijgesteld op grond van een eerder afgelegd examen in vakken van de theoretische leerweg of vwo/havo, op de cijferlijst worden vermeld met overname van de eerder behaalde resultaten.

Leer-werktraject

Indien het een leer-werktraject-basisberoepsgerichte leerweg betreft, dan worden minimaal de cijfers van het vak Nederlandse taal (gemeenschappelijk deel) en het beroepsgerichte programma (vrije deel) vermeld (zie artikel 10b1 van de WVO).